

MODESPECIALISATIE EN TRENDSTUDIE
Specialisatiejaar bso

BRUSSEL

D/2018/13.758/001

September 2018

(vervangt leerplan D/2012/7841/051)

Inhoud

1	Inleiding en situering van het leerplan	4
1.1	Plaats in de lessentabel	4
1.2	Aanleiding tot de vernieuwing	4
1.3	Visie op dit specialisatiejaar	4
2	Beginsituatie en instroom	5
3	Logisch studietraject	6
4	Christelijk mensbeeld	8
5	Opbouw en samenhang	9
5.1	Algemeen	9
5.2	Gemeenschappelijk	10
5.3	Keuze	11
6	Vakgebonden attitudes	12
7	Doelstellingen	13
7.1	Algemene doelstellingen	13
7.2	Mode	13
7.3	Commercieel communiceren	16
7.4	Ondernemend project	18
7.5	Retoucheren	20
7.6	Modellenmaken	21
8	Minimale materiële vereisten	23
8.1	Algemeen	23
8.2	Infrastructuur	23
8.3	Materiële en didactische uitrusting	24
9	Pedagogisch-didactische wenken	27
9.1	Taalbeleid	27
9.2	Evaluatie	27
9.3	Gebruik van informatietechnologie	28
10	Geïntegreerde proef	30
11	Stage	31

12 Interessante info	32
12.1 Website mode	32
12.2 kader ondernemerscompetenties in het secundair onderwijs	32

1 Inleiding en situering van het leerplan

1.1 Plaats in de lessentabel

Zie www.katholiekonderwijs.vlaanderen bij secundair/leerplannen & lessentabellen.

1.2 Aanleiding tot de vernieuwing

Op 1 september 2016 trad het nieuwe leerplan voor de derde graad bso Moderealiseatie en -verkoop in voege. Het leerplan van dit specialisatiejaar zal aansluiten op deze vernieuwing.

1.3 Visie op dit specialisatiejaar

Dit specialisatiejaar wil leerlingen opleiden die hierna zelfstandig kunnen functioneren in een confectiebedrijf, retouchebedrijf of een eigen zaak. Er wordt verder gebouwd aan de competenties die de leerlingen verworven hebben in de derde graad bso Moderealiseatie en -verkoop.

Een groot aantal doelen werkt naar de vereiste competenties die, zowel voor de modellenmaker als de retoucheerder, gemeenschappelijk zijn: aanpas op een persoon, styling, communicatie met de opdrachtgever, visual merchandising voor een kleine zaak, ICT-vaardigheden en commercieel/economische basiskennis voor een eigen zaak.

Veel aandacht zal gaan naar de creatieve, oplossingsgerichte vaardigheden die voor deze beroepen noodzakelijk zijn:

- Een modellenmaker beschikt over veel oplossingsgericht talent, vaktechnisch inzicht en vaardigheden om met patroondelen een ontwerp behoorlijk te kunnen vertalen naar een prototype.
- Een retoucheerder past een bestaand product aan de lichaamsbouw van de klant en/of de wensen van de klant aan. Hierbij dient hij/zij de juiste keuzes te maken i.f.v. de mogelijkheden en beperkingen en de uit te voeren technieken.

2 Beginsituatie en instroom

De meerderheid van de leerlingen zal een vooropleiding gehad hebben in de derde graad bso Moderealiserende en -verkoop.

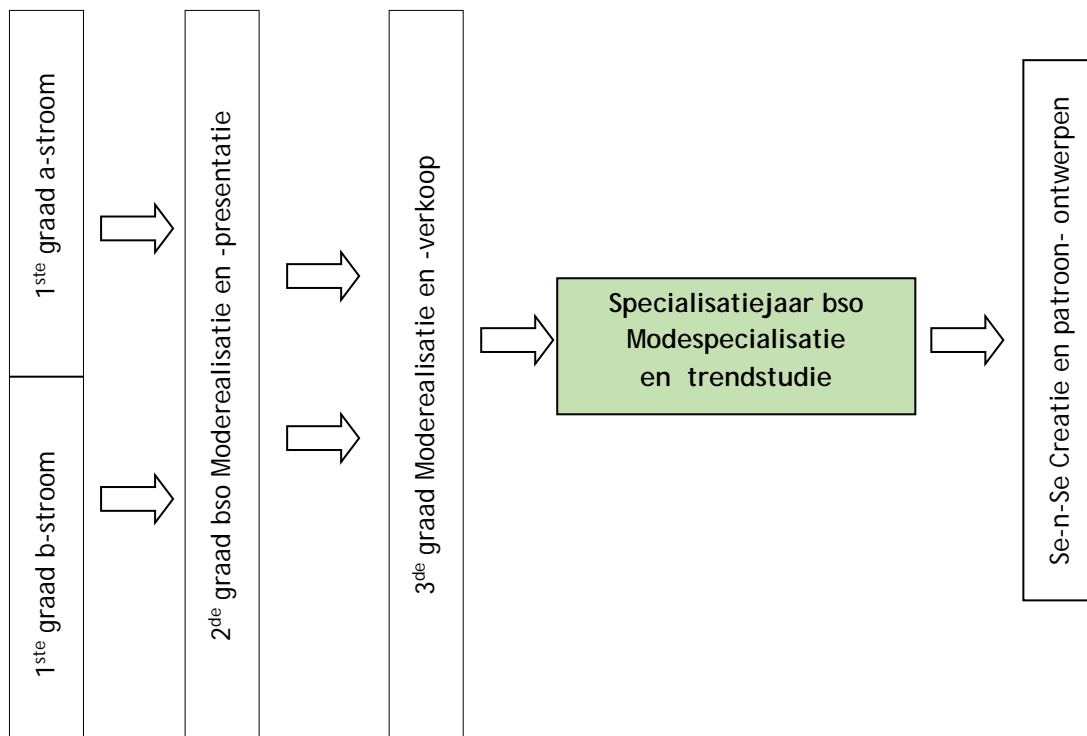
De leerling die voor Modespecialisatie en trendstudie kiest, vindt mode boeiend, is modebewust en volgt de modetrends.

De leerling:

- vindt het een uitdaging om steeds opnieuw de beste oplossing te zoeken bij de realisatie/retouche van een specifieke opdracht;
- wil zich inzetten om met een kritische houding een kwaliteitsvol product te vervaardigen/retoucheren;
- bezit een fijne motoriek die ingezet wordt bij elke opdracht;
- bezit vakspecifieke en algemene ICT-vaardigheden;
- wil eigen commerciële en communicatieve vaardigheden inzetten;
- streeft een hoger tempo en een hoge graad van zelfstandigheid na.

Instroom uit andere studierichtingen is mogelijk na een positief advies van de klassenraad. De school bekijkt dan samen met de leerling hoe de hiaten kunnen worden aangepakt.

3 Logisch studietraject

Door te slagen in dit specialisatiejaar behaalt de leerling het diploma secundair onderwijs. De leerling kan zich nog verder specialiseren door een Se-n-Se Creatie en patroonontwerpen te volgen.

De leerling kan ook meteen aan de slag op de arbeidsmarkt:

De sector waarin afgestudeerden kunnen worden tewerkgesteld, heeft een grote diversiteit. Actief zijn in de modesector vraagt steeds meer vakkundigheid op diverse niveaus.

De vakbekwaamheid die afgestudeerden uit het specialisatiejaar bso Modespecialisatie en trendstudie hebben, komt tegemoet aan de vraag van confectie- en retouchebedrijven naar goed opgeleide, polyvalente werkkrachten.

Modellenmaker

Een modellenmaker is een gespecialiseerd stikker en voert productiehandelingen op meerdere werkposten uit en dit voor het volledig samenstellen van een confectieartikel, met als doel tot een representatief prototype te komen.

De modellenmaker werkt vooral samen met de ontwerper, de patronenmaker en de atelierleider. Hij kan ook zelfstandig voor een opdrachtgever werken.

Retoucheerder

De retoucheerder is werkzaam in een kledingzaak, een retoucheatelier of in een zelfstandige zaak waar kleding wordt veranderd of gerepareerd. Conform de wensen van de klant past de retoucheerder kledingstukken aan, verandert of herstelt ze. Complexe retouches/aanpassingen worden uitgevoerd na bespreking van de mogelijkheden. Daarnaast kan de afgestudeerde leerling kleding aanpassen aan de wensen van de individuele klant.

4 Christelijk mensbeeld

Ons onderwijs streeft de vorming van de totale persoon na waarbij het christelijke mensbeeld centraal staat. Onderstaande waarden zijn dan ook altijd na te streven tijdens alle handelingen:

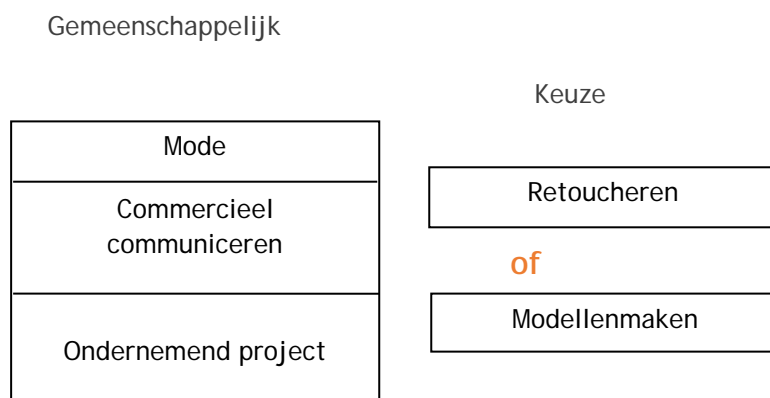
- vanuit eigen spiritualiteit omgaan met ethische problemen
- respect voor de medemens
- solidariteit
- zorg voor milieu en leven
- respectvol omgaan met eigen geloof, anders gelovigen en niet-gelovigen

5 Opbouw en samenhang

5.1 Algemeen

Dit leerplan bestaat uit 5 delen. De doelstellingen uit de eerste drie delen moeten door elke leerling worden bereikt. Deze grote gehelen zijn Mode, Commercieel communiceren en Ondernemend project.

Verder kiest de school om een beroepskwalificatie niveau 4 te laten bereiken voor retouche, of voor modellenmaken. Aangezien verder gebouwd wordt op de competenties vanuit de derde graad bso, is het logisch dat de school de keuze uit deze derde graad bso Moderealisatie en -verkoop handhaaft.

De doelstellingen kunnen eveneens tijdens een stage gerealiseerd worden. De stagedoelstellingen worden afgeleid, zowel uit het algemene als uit het keuzegedeelte.

De school heeft in de derde graad bso gekozen voor een specialisatie en diept dit nu verder uit:

- Ofwel kregen de leerlingen een doorgedreven opleiding in de richting van het confectieatelier. Dan kunnen ze er nu voor kiezen om dit niveau te verhogen tot het niveau van de modellenmaker. (BK Procesoperator kleding, confectie en meubelstoffering, prototypes)
- Ofwel verdiepten de leerlingen zich in de retouches en kunnen ze nu de beroepskwalificatie van retoucheerder bereiken. (BK Operator retouche kleding- en confectieartikelen)

We bereiken een hoger niveau van technische vakkennis, een hoger tempo en een hoger niveau van zelfstandigheid.

Voor de beide beroepskwalificaties die in dit leerplan worden opgenomen, werd de basis van de technische aspecten in de eerste twee leerjaren van de derde graad bso gelegd. De doelstellingen uit de eerste twee leerjaren van de derde graad bso Moderealitatie en -verkoop worden hier niet hernomen.

Om de gehele vorming te garanderen, is het zinvol om de samenhang zoveel als mogelijk te bewaken. Zowel de specifieke vakken als vakken uit de basisvorming worden gegeven vanuit de visie van het studierichtingsprofiel. Waar samenwerking vanzelfsprekend is wordt dit aangegeven met een (*).

5.2 Gemeenschappelijk

5.2.1 Mode

Dit vakonderdeel bevat alle gemeenschappelijke inzichten, vaardigheden en technieken voor de retoucheerder en de modellenmaker. Afhankelijk van de accenten die men wil leggen kunnen die toegepast en/of uitgevoerd worden in nieuwe en/of bestaande modellen. In dit specialisatiejaar gaan we verder dan in de derde graad bso Moderealitatie en -verkoop en wordt er vooral oplossingsgericht en zelfstandig gewerkt. Creativiteit kan en mag. We gaan voor originele en unieke oplossingen.

5.2.2 Commercieel communiceren

Hier bouwen leerlingen (verder) competenties op in het omgaan met mensen. Dit kunnen klanten, opdrachtgevers, collega's of leidinggevenden zijn. Vanuit de visie dat men steeds zelfstandiger gaat werken, leert men ook verantwoordelijk en respectvol te communiceren. Communicatie wordt heel ruim gezien (zowel via tekst, digitaal, visueel...) en wordt dus steeds geïntegreerd met de andere vakonderdelen. Zo worden bv. visual merchandising en styling in samenwerking met PO gerealiseerd, waar een aantal doelen perfect bij aansluit.

In dit specialisatiejaar besteden we extra aandacht aan de competenties die nodig zijn voor het organiseren van een (eigen) kleine zaak. (bv.: winkel, pop-up, webshop, mini onderneming...).

5.2.3 Ondernemend project

Leerlingen werken hun persoonlijke vaardigheden en ondernemerscompetenties verder uit. Voor het aanbrengen van ondernemerscompetenties moet worden uitgegaan van een praktijkgerichte benadering die gekoppeld is aan het werkveld waarin deze jongere terecht zal komen. Dit kan via het realiseren van één of meerdere projecten, individueel of in een groep. Deze ondernemersvaardigheden richten zich niet uitsluitend op deze die noodzakelijk zijn voor het opstarten van een

eigen zaak, maar zijn eveneens waardevol voor werknemers waarvan ook steeds meer ondernemerszin wordt verwacht. Er wordt gewerkt aan zin voor initiatief, organisatievermogen en een innoverende houding.

5.3 Keuze

5.3.1 *Retoucheren*

Er wordt gewerkt vanuit de realiteit van een zelfstandige retouchezaak. Klanten komen met heel diverse artikelen en problemen. Vaak zijn de problemen complex en uniek en moet er gezocht worden naar creatieve oplossingen op maat van de verwachtingen van de klant. De kleding en accessoires kunnen complex zijn of uit duurdere of moeilijke materialen bestaan. Er wordt eveneens gewerkt voor klanten die geen standaardmaten hebben en/of een asymmetrische lichaamsbouw. Standaardretouches werden tijdens de voorbije jaren reeds geleerd.

5.3.2 *Modellenmaken*

De modellenmaker werkt op basis van ter beschikking gestelde tekeningen/patronen en technische beschrijvingen voor de ontwikkeling van nieuwe artikelen. Er wordt een prototype gemaakt om de verschillende stappen in het productieproces uit te testen en het productieproces zelf zo optimaal mogelijk te laten verlopen. De aanpas gebeurt op de paspop. De leerling leert, zowel mondeling als digitaal, met de juiste vakterminologie goed te communiceren.

6 Vakgebonden attitudes

Attitudes zijn erg belangrijk op de arbeidsmarkt. De leerlingen krijgen in dit specialisatiejaar dan ook veel kansen om aan deze attitudes te werken. Ze staan niet los van elkaar. Er wordt meestal geïntegreerd aan gewerkt. De bedoeling is om op verschillende, creatieve manieren hiermee om te gaan. Via het ontwikkelen van deze attitudes komen de leerlingen tot een grotere professionaliteit.

Deze attitudes worden zoveel mogelijk nagestreefd.

De leerling leert:

veilig en ergonomisch te werken.
teamgericht te werken.
klantvriendelijk te werken.
kwaliteitsvol en nauwkeurig te werken.
materialen en artikelen van zichzelf, de school en medeleerlingen te respecteren.
kritisch te zijn tegenover het eigen werk, het ontwerp en/of de werkwijze.
gebruik te maken van de correcte vakterminologie.
zich flexibel op te stellen.
het eigen werk te organiseren.

7 Doelstellingen

(*) Bij doelen die zich uitstekend lenen tot samenwerking met leerkrachten van andere vakken van het specifieke gedeelte of van de basisvorming is een (*) toegevoegd.

(U) Deze doelen kunnen als uitbreiding aan bod komen maar moeten niet aan alle leerlingen worden aangeboden en maken geen deel uit van de uiteindelijke deliberatievraag.

Bij het realiseren van de doelstellingen vormen de algemene doelstellingen steeds het uitgangspunt.

7.1 Algemene doelstellingen

AD 1 De leerling hanteert creatieve, oplossingsgerichte vaardigheden.

AD 2 De leerling werkt een planning uit in functie van de opdracht.

AD 3 De leerling werkt opdrachtgericht vanuit een commerciële visie.

AD 4 De leerling voert elke opdracht zelfstandig uit binnen een bepaalde tijd.

AD 5 De leerling volgt de modetrends en de ontwikkelingen in het gebruik van materialen, technieken en afwerkingen op.

AD 6 De leerling werkt duurzaam op sociaal, economisch en ecologisch gebied.

7.2 Mode

De leerlingen kunnen:

Machines/apparatuur

1. de specifieke machines/apparatuur instellen en de juiste keuze maken in functie van het gewenste resultaat.
2. parameters voor steeklengte en -breedte ook computergestuurd op naaimachines instellen.
3. basisonderhoud aan apparatuur en machines uitvoeren.
4. communiceren over problemen of de werking van de machines/apparatuur. (*1)

Maten

5. correct maten opnemen i.f.v. het te realiseren werkstuk.

-
6. bij personen met een afwijkende lichaamsbouw, de overeenkomsten en de verschillen in lichaamsbouw omschrijven en hieruit de maten afleiden die extra moeten worden opgenomen.
  7. maatgegevens van de klanten digitaal en ev. manueel registreren, raadplegen en wijzigen.

Patronen

8. de uitvoerbaarheid van het model controleren op basis van de bepalingen in het patroon en de technische beschrijvingen.
9. een gepast patroon kiezen en de keuze verantwoorden.
10. maten in een patroon wijzigen.
11. een eenvoudige intekening in een bestaand patroon manueel (U: digitaal) tekenen op basis van de aanpas:
  - o verplaatsen van figuurnaden
  - o neepverwerking
  - o details
  - o ...
12. de verschillende (snijplan)onderdelen herkennen en benoemen en het patroon controleren op volledigheid.
13. de kennis van de naadbreedte toepassen in een patroon.
14. een efficiënt snijplan uitwerken (U: digitaal).
15. (U) basispatronen wijzigen naar model.

Aanpas op persoon

16. pasfouten herkennen en verbeteren op een persoon.
17. de aanpas evalueren en bepalen of een extra aanpas noodzakelijk is.

Realisatie - afwerking

18. moeilijke (bv.: leder, zijde, kant...) en innovatieve weefsels en materialen verwerken.
19. handmatige naaitechnieken toepassen.
20. variaties op diverse afwerkingstechnieken opzoeken en uitvoeren.
21. het model realiseren volgens de specifieke verwerkingseigenschappen van de stof.
22. technische fiches en werkinstructiefiches gebruiken.
23. gegevens over het gebruik van het materiaal bijhouden.

Pedagogisch-didactische wenken

De leerling zal meer leren als de leraar de rol aanneemt van een coach die telkens opnieuw reflectievragen stelt in plaats van snel oplossingen aan te reiken. De leraar kan in gesprek gaan, tussentijds evalueren, feedback geven en afspraken maken met de leerling.

Het is aan te bevelen om ervoor te zorgen dat men bij het aanbrenge van opdrachten, dit zoveel mogelijk doet in concrete, natuurlijke situaties. Voor bepaalde opdrachten kan het een meerwaarde zijn om deze in team aan te pakken.

Werken met casestudies, projectweken... zijn zeker aan te raden. (ook het ondernemend project)

Gastsprekers kunnen worden uitgenodigd om bepaalde leerstofonderdelen concreet, vanuit de realiteit toe te lichten.

Samenwerken met de derde graad bso Moderealisation en -verkoop en/of andere richtingen over opdrachten kan een win/win opleveren. Het is eveneens aan te bevelen om de realisaties niet enkel in het modelokaal te presenteren. Dit kan op diverse plaatsen op de school wellicht een mooie presentatie opleveren en kan de leerlingen motiveren.

Bij doelstelling 4: Bij de gepaste omgang met collega's, technische dienst, leveranciers, is het van belang dat de leerling de noodzaak van een passende communicatie bekijkt: een inschatting maakt van wanneer en met wie gecommuniceerd kan worden. Gesprekken worden het best eerst voorbereid en gebeuren niet impulsief. (*2)

Bij doelstelling 10-11: Het zelfstandig opbouwen of wijzigen van patroononderdelen kan bv. belangrijk zijn bij klanten die een fysieke beperking hebben, of afwijken van de standaardmaat. Deze specifieke klantgegevens kunnen bewaard worden voor een volgend gebruik. Creatief en oplossingsgericht werken zullen hier noodzakelijk zijn. Leerlingen kunnen hier kansen krijgen om iets uit te proberen.

Vanuit het klantgericht handelen is het respecteren van de medemens essentieel. Discreet, correct en respectvol omgaan met alle klantentypes, maakt een belangrijk deel uit van de vorming.

Bij doelstelling 18. Er wordt gewerkt met diverse materialen, met aandacht en een kritische blik op de herkomst en de bewerking. Dit kan leiden tot meer respect voor materialen en milieu en ook voor het werk van anderen. Toekomstgericht willen we eveneens meer aandacht besteden aan de duurzaamheidsgedachte.

Bij doelstelling 19. Het toepassen van handmatige naaitechnieken wordt het best breed geïnterpreteerd naargelang het werkstuk. Verschillende naaitechnieken kunnen aan bod komen.

Bij doelstelling 23. De competentie om gegevens over de voorraad, het gebruik van materialen bij te houden, de nodige bestellingen te doen kunnen leerlingen oefenen door zelf mee te werken aan het stockbeheer.

Aangezien de middelen en de materialen duur kunnen zijn wordt zoveel als mogelijk gerecycleerd. Voldoende bergruimte is dus wenselijk.

7.3 Commercieel communiceren

De leerlingen kunnen:

7.3.1 *Visual merchandising (VM)*(^{*3})

24. een eigen huisstijl in functie van een kleine zaak ontwikkelen.
25. ondersteunend materiaal (bv webshop, flyers, social media ...) ontwikkelen en uitvoeren.
26. een sfeer creëren, met als hoofdoelen het stimuleren van de verkoop het ontwikkelen van een bepaald imago en de bekendmaking van een product (kleur en marketing, de gevoelswaarde van kleuren, kleuren die aansluiten bij de huisstijl).
27. een etalage, showroom, display of presentatietafel... inrichten.
28. trends en ontwikkelingen i.v.m. VM opvolgen.
29. voor alle hierboven vermelde doelen op een creatieve manier gebruik maken van ICT-toepassingen om een professioneel imago te bekomen.

7.3.2 *Styling* (^{*4})

30. een concept gebaseerd op trendonderzoek in functie van een kleine zaak, kleding en accessoires... visualiseren rekening houdend met de opdrachtgever en/of doelgroep.
31. rekening houden met kleur, materiaal, beeld, vorm en stijl... i.f.v. de opdracht.
32. rekening houden met de rol van maatschappelijke ontwikkelingen ethiek en esthetiek i.f.v. de opdracht.
33. een esthetische beoordeling geven van het werk: evenwicht houden tussen objectieve criteria en subjectieve visie.
34. via mode-gebonden onderwerpen i.v.m. tradities, opvattingen en leefwerelden de styling personaliseren en/of toepassen op een concrete opdracht.

7.3.3 *Communicatie (mondeling, schriftelijk, visueel en digitaal)*

35. communiceren over de opdrachten:
  - o rapporteren
  - o bijsturen
  - o adviseren
  - o instructies opstellen en geven
  - o gebruik maken van de juiste vakterminologie.
36. verschillende communicatiestrategieën toepassen:
  - o met collega's

(^{*3}) i.s.m. PO

(^{*4}) i.s.m. PO

- o met klanten/opdrachtgevers
  - o met hiërarchische lijn
  - o ...
37. discreet, correct en respectvol omgaan met alle klantentypes.
38. opdracht gerelateerde documenten aanvullen
- o planning
  - o klantenfiche
  - o technische fiche
  - o inventaris
  - o ...
39. mailverkeer naar inhoud, lay-out en stijl afstemmen op de bestemming/ontvanger(*5).

Pedagogisch-didactische wenken

Respectvol communiceren staat altijd voorop: niet enkel wat, maar ook wanneer, met wie en hoe gecommuniceerd wordt, komt aan bod. Gesprekken/communicatie voorbereiden is belangrijk.

Voor VM en styling is een samenwerking met de leraar PO heel belangrijk. In het leerplan PO staan diverse stylingsgerichte doelen. Het is dan ook vanzelfsprekend dat hiervoor wordt samengewerkt.

De inhoudelijke elementen van de communicatie worden afgeleid van de doelen uit het gehele specifieke gedeelte. Het vaktechnische aspect is hier ondergeschikt, maar wordt het beste toch op een correcte manier meegenomen.

De mode- en confectiewereld, die niet meer beperkt blijft tot onze West-Europese regio, geeft de leerlingen een kans om hun wereldbeeld te verruimen. In de klas zullen meerdere culturen en subculturen elkaar kunnen versterken door met elkaar in dialoog te gaan: via mode-gebonden onderwerpen komt men al snel bij diverse tradities, opvattingen en leefwerelden die een bijdrage kunnen leveren aan het geheel. Dit niet uit de weg gaan, maar de dialoog aangaan kan voor deze leerlingen zeker een meerwaarde bieden.

Leerlingen worden attent gemaakt op aangepaste omgangsvormen in diverse situaties. Zij leren zeer bewust hun verbale en non-verbale gedrag gepast te gebruiken. Het belang van discretie komt hierbij zeker ook aan bod.

7.4 Ondernemend project

De leerlingen kunnen i.v.m. Ondernemend denken en ondernemerscompetenties:

40. bij zichzelf ondernemerscompetenties herkennen.
41. zelf voorstellen formuleren om de eigen ondernemerscompetenties bij te sturen.

Van idee naar concreet ondernemingsplan:

Oriëntatiefase:

De leerlingen kunnen:

42. een ondernemend project kiezen dat verband houdt met de leerinhouden van het studierichtingsgedeelte.
43. de keuze van het ondernemend project verantwoorden.
44. het projectvoorstel uitschrijven en het project voorstellen.

Informatiefase:

De leerlingen kunnen:

45. informatie verzamelen en ordenen op een deskundige manier en hierbij gebruik maken van het advies van een deskundige.
46. onderzoeken welke diensten ondersteuning kunnen bieden bij het opstarten van een onderneming.
47. onderzoeken welke wetgeving betrekking heeft op het realiseren van het ondernemend project.

OMGEVINGSANALYSE

48. De leerlingen kunnen een eenvoudige omgevingsanalyse uitvoeren met aandacht voor de markt, de omgeving en marktspelers.

COMMERCIEEL PLAN

49. De leerlingen kunnen een plan opstellen over de manier waarop zij hun ondernemend project bekendmaken en uitdragen.

ORGANISATIEPLAN

50. De leerlingen kunnen een organisatieplan uitwerken waarbij de concrete organisatie van het ondernemend project duidelijk wordt.

FINANCIEEL LUIK

De leerlingen kunnen:

51. een overzicht opmaken van de noodzakelijke investeringen, kosten en baten van het ondernemend project.
52. de kostprijs van het project berekenen.
53. een methode gebruiken om zicht te hebben op de inkomsten en uitgaven van het ondernemend project.
54. een inschatting maken van de haalbaarheid van het project a.d.h.v. volgende indicatoren:
- o de winstmarge
  - o de doodpuntomzet
  - o omzetprognose
  - o terugkerende kosten.
55. het nut van de boekhouding als beleidsinstrument toelichten.
56. de voornaamste handels- en betalingsdocumenten gebruiken.

Uitvoering van het project:

57. De leerlingen kunnen het ondernemend project uitvoeren. (*6)

Evaluatie van het project:

HAALBAARHEID

De leerlingen kunnen:

58. de sterktes en zwaktes die werden vastgesteld tijdens het ondernemend project inventariseren.
59. eventuele voorstellen voor bijsturing van het project formuleren.
60. de bevindingen van de evaluatie neerschrijven en/of presenteren.

Pedagogisch- didactische wenken

Bij ondernemend denken:

Er bestaan diverse websites met online testen:

Op <http://www.ondernemendeschool.be> vind je een zelf-confrontatietest over de persoonlijke vaardigheden van een zelfstandige ondernemer. Deze test kun je door de leerlingen laten afleggen en evalueren. De leerlingen zullen zo hun 'zelfstandigheidsgehalte' kunnen meten.

Via <http://www.entrespiegel.be/> kan de leerling zijn ondernemerscompetenties in beeld brengen.

Daarnaast is er ook de screeningstest ondernemingszin Universiteit Gent:

<http://ondernemingszin.ugent.be/>

Ook de startersdagen van Unizo kunnen een meerwaarde betekenen voor de leerlingen.

Raad de leerlingen aan de test te laten invullen door mensen die hen goed kennen: familie, vrienden, medeleerlingen.... Op die manier krijgt de leerling een volledig beeld van zijn ondernemingscapaciteiten.

Bij doelstelling 54: De indicatoren worden toegelicht en berekend.

Bij het financieel luik:

De economische aspecten hebben te maken met de prijsafspraken, eventuele garanties... Het leren berekenen van prijzen komt in ondernemend project aan bod, maar de technische achtergrond, bv. qua benodigde materialen en verwachte tijdsinvestering kan hier worden bekeken vanuit de input uit de praktische vakken.

7.5 Retoucheren

De leerlingen kunnen:

1. de nodige retouches vaststellen.
2. de klant informeren over de mogelijkheden en voorwaarden. (*7)
3. informatie geven aan de klant of opdrachtgever over het te verwachten resultaat door middel van offerte, schets, digitale links...(*8)
4. van de symmetrie van het kledingstuk afwijken indien de lichaamsbouw van de klant dit vereist.
5. complexe retouches nauwkeurig uitvoeren en afwerken en hierbij de correcte technieken toepassen (ook lijmtechnieken):

(*7) i.s.m. commercieel communiceren en ondernemend project

(*8) i.s.m. commercieel communiceren en PO

- o aan ceremoniekleding, accessoires, themakostuums, technische kleding (sport/werk/bescherming/...);
  - o op gecoat weefsel, rekbaar textiel, tricot, zware weefsels, leder, kant, nieuwe materialen...
6. handmatige naaitechnieken toepassen i.f.v. specifieke retouches.
  7. iets nieuws samenstellen uit verschillende artikelen (recycling, restyling, upcycling).
  8. de voorraad opvolgen en bestellingen plaatsen. (*9)
  9. de verkoop registreren en afrekenen. (*10)
  10. het artikel op een gepaste manier ophangen en/of verpakken.
  11. op de verwerkte stukken een controle uitvoeren naar kwaliteit.
  12. op de verwerkte stukken de maten controleren.
  13. kleur- en/of stijlanalyse toepassen. (*11)

Pedagogisch-didactische wenken

Bij doelstelling 2: De voorwaarden kunnen praktisch en economisch van aard zijn. Er kan aandacht zijn voor de technisch haalbaarheid, de benodigde tijd, de beschikbaarheid van materialen...

De economische aspecten hebben te maken met prijsafspraken, eventuele garanties... Het leren berekenen van prijzen komt in ondernemend project aan bod, maar de technische achtergrond, bv. qua benodigde materialen en verwachte tijdsinvestering kan hier worden bekeken om dan als input voor ondernemen mee te geven.

Bij doelstelling 7: Vanuit de duurzaamheidsgedachte besteden we voldoende aandacht aan recycling en upcycling.

7.6 Modellenmaken

De leerlingen kunnen:

1. de benodigheden en materialen bepalen voor de realisatie van het model op basis van het lastenboek en technische beschrijvingen.
2. de stukken van een model op basis van een patroon snijden of samenvoegen.
3. uitgesneden snijpatroondelen controleren en ontbrekende stukken rapporteren. (*12)
4. manueel knippen met handsnijapparatuur.
5. de stappen en technieken bepalen voor montage van een nieuw model.
6. de keuzes verantwoorden i.f.v. het te assembleren werkstuk, de bedrijfscontext, de concrete wensen van de opdrachtgever.
7. het model volgens de beste verwerkingstechnieken realiseren.

(*9) i.s.m. ondernemend project

(*10) i.s.m. ondernemend project

(*11) i.s.m. PO/styling

(*12) i.s.m. commercieel communiceren

8. vastgestelde problemen tijdens de assemblage en afwerking opsporen en rapporteren en/of oplossingen aanbieden. (*13)
9. het model controleren door te passen of te testen.
10. de technische nota, handleiding en terminologiefiche van het prototype uit- en bijwerken met het oog op productie. (*14)
11. technische ondersteuning geven aan de teamleden voor en tijdens de productie. (*15)

Pedagogisch-didactische wenken

Rapporteringstechnieken komen bij commercieel communiceren aan bod. Hier legt men nadruk op het vaktechnische.

De noodzakelijke communicatie naar teamleden en teamverantwoordelijken komt aan bod bij commercieel communiceren. De vakspecifieke inhoud komen hier aan bod.

Het is goed dat leerlingen zich bewust worden dat elk bedrijf eigen systemen hanteert. Dit kan belangrijk zijn in het kader van stage.

(*13) i.s.m. commercieel communiceren

(*14) i.s.m. commercieel communiceren

(*15) i.s.m. commercieel communiceren

8 Minimale materiële vereisten

8.1 Algemeen

Om de leerplandoelstellingen bij de leerlingen te realiseren, dient de school minimaal de hierna beschreven infrastructuur, materiële en didactische uitrusting ter beschikking te stellen, die beantwoordt aan de reglementaire eisen op het vlak van veiligheid, gezondheid, hygiëne, ergonomie en milieu.

Er is steeds voldoende didactisch materiaal beschikbaar voor het realiseren van de doelstellingen.

Dit alles is daarnaast aangepast aan de visie op leren die de school hanteert.

8.2 Infrastructuur

De verschillende lokalen worden het beste bij elkaar gesitueerd. Verschillende werkruimtes kunnen ook in één of meerdere lokalen samen gesitueerd zijn. Dit maakt samenwerking, integratie en differentiatie mogelijk.

- Lokalen met de nodige nutsvoorzieningen.
Een modelokaal straalt MODE uit: er zijn altijd voorbeelden van mode te zien.
De lokalen zijn voldoende ruim met aandacht voor de veiligheidsaspecten, waar verschillende activiteiten tegelijkertijd kunnen doorgaan, waar leerlingen op verschillende momenten gedifferentieerd aan het werk kunnen zijn.
Ruimte om realisaties enige tijd te laten hangen/staan. Dit kan eventueel ook op verspreide plaatsen in de schoolomgeving.
- Een bergruimte om materialen, leermiddelen en didactisch materiaal op te bergen.
Deze bergruimte moet groot genoeg zijn om paspoppen, stoffen en fourituren, afgewerkte en gedeeltelijk afgewerkte werkstukken, materialen voor visual merchandising enzovoort op te bergen. Aangezien dergelijke materialen duur kunnen zijn, wordt zoveel mogelijk gerecycleerd.
Stockageruimte die stockbeheer door de leerlingen toelaat.
De bergruimte kan voor de verschillende lokalen eventueel samenvallen, maar dan wel in de directe omgeving en steeds bereikbaar zonder het lesgebeuren in de andere klas te verstoren.
- ZONE om het afval te sorteren, recycleren en te stockeren.

8.3 Materiële en didactische uitrusting

(°) Deze uitrusting kan ook op een andere plaats in de school ter beschikking staan en is dan tijdens de lessen bereikbaar in dat andere lokaal.

8.3.1 *Specifiek voor COMMERCIEEL COMMUNICEREN*

In functie van het realiseren van de doelen is het van belang dat onderstaand materieel beschikbaar is in het lokaal voor COMMERCIEEL COMMUNICEREN (° of in het nabij gelegen modelokaal).

- voor elke werkende leerling een computer met internetaansluiting (min. aantal leerlingen gedeeld door 3)
- softwareprogramma's:
  - tekstverwerking
  - tekenprogramma dat toelaat schetsen, modellen en details ervan weer te geven, met een ondersteunende bibliotheek
  - presentaties
- printmogelijkheid op A4, in kleur en op A3, scanner beschikbaar in de school°
- projectiemogelijkheid
- verplaatsbare tafels en stoelen ergonomisch aan elkaar aangepast en groot genoeg
- vaste of verplaatsbare wanden
- legborden en hangrekken
- displays en presentatiepop(pen)
- grote spiegel
- alle benodigdheden en voorzieningen om veilig te kunnen strijken °
- klein gereedschap
- actuele boeken, tijdschriften, reclamefolders en affiches i.v.m. mode en lifestyle
- stofstalen

8.3.2 *Specifiek voor MODE/RETOUCHE/MODELLENMAKEN(*16)*

In functie van het realiseren van de doelen is het van belang dat onderstaand materieel beschikbaar is in het lokaal voor mode.

ALGEMEEN

- onderhoudsproducten
- materieel voor afvalsortering rekening houdend met de richtlijnen van het plaatselijk bestuur

---

(*16) Omwille van de noodzaak van het werken met professionele en recente materialen en benodigdheden, pleiten we voor de beschikbaarheid van materialen en benodigdheden op de school - dure middelen, eventueel tijdelijk door middel van huren of lenen of beschikbaarheid op de stageplaats, externe opleidingscentra...

SPECIFIEK

- verplaatsbare tafels en stoelen ergonomisch aan elkaar aangepast en groot genoeg
- voor elke werkende leerling: een naaimachine
- een overlockmachine
- een coverlock
- industriële machines voor o.a. mantels/jeans/meubelstoffering
- semiprofessionele strijkapparatuur
- kleefpers
- één of meerdere computers met internetaansluiting
- software: tekstverwerking en een tekenprogramma
- printmogelijkheid °
- projectiemogelijkheid
- archief van patronen
- technische fiches, al dan niet digitaal
- stofstalen, minimum katoen, wol en linnen
- goedkope stoffen voor gebruik door de leerlingen bv. als proefmateriaal: katoen, wol, linnen
- grote spiegel
- paspoppen
- actuele boeken, tijdschriften, reclamefolders en affiches i.v.m. mode en lifestyle°
- handleidingen van machines en apparaten
- veiligheidsvoorschriften en -pictogrammen

EXTRA SPECIFIEK VOOR MODELLENMAKEN

- verschillende specifieke professionele machines (eventueel via stage/WPL)
- stikautomaat (eventueel via stage/WPL)
- oplegtafel/snijtafel op hoogte (eventueel via stage/WPL)
- snijapparaat met rond mes
- verticaal snijmes met veiligheidshandschoenen

EXTRA SPECIFIEK VOOR RETOUCHE

- blindzoommachine
- archief van diverse materialen (stikzijde in vele kleuren, ritsen, knopen...)
- cuttermesjes en tornmesjes

DE RETOUCHEWINKEL:

- De winkel moet de leerlingen de mogelijkheid bieden om alle klantgerichte doelstellingen te oefenen. Deze ruimte heeft een realistische uitstraling, is actueel ingericht in de sfeer van een retouchezaak. Eventueel kan deze geïntegreerd zijn in het modelokaal.
- kassa met programma voor kassa en voorraadbeheer
- mogelijkheid tot verschillende winkelopstellingen
- paskamer met eigen grote spiegel (geen dubbel gebruik met andere lokalen)
- vaste of verplaatsbare wanden
- legboorden en hangrekken
- displays en presentatiepop(pen)

9 Pedagogisch-didactische wenken

9.1 Taalbeleid

Omdat taalbeleid voor de hele school van belang is, wordt iedere leraar erbij betrokken. Werken aan een taalbeleid verhoogt immers de onderwijskwaliteit, waardoor meer leerlingen het schoolcurriculum kunnen voltooien.

- Intensief werken aan taal, zeker ook in niet-taallessen kan via taalgericht vakonderwijs. Met taalgericht vakonderwijs kiest de school voor een visie op ondersteuning en ontwikkeling van de taalvaardigheid van de leerlingen in functie van leren. Essentieel hierbij is dat de leerling centraal staat.

Taalgericht vakonderwijs staat voor een didactiek die gebruik maakt van het feit dat taal een belangrijke rol speelt bij het leren. Uitgangspunt is dat taal, leren en denken onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden. Taalgericht vakonderwijs zoekt naar mogelijkheden om leren en taal aandacht te geven in de vaklessen. De vakinhoud staat voorop en daarover praat en schrijf je met elkaar in vaktaal. Aandacht voor taal betekent dan dubbele winst.

- Taalgericht vakonderwijs is te omschrijven als contextrijk onderwijs, vol interactie en met taalsteun. De begrippen context en interactie zijn niet specifiek voor taalgericht vakonderwijs. Alle leraren werken met contexten en samenwerkend leren levert veel zinvolle interactie. Voor vaktaalleren is aandacht voor beide echter onmisbaar. Door de leerlingen daarbij op verschillende manieren taalsteun te geven, is het leerproces te optimaliseren.

Als we 'goed' onderwijs willen voor allen, dan is er aandacht voor (school)taal. Dat veronderstelt standaardtaal gebruiken, de juiste vaktermen toepassen (vaktaal), in de gepaste taal over de leerstof en het vak kunnen praten. In de lessen, bij taken en opdrachten komt daarbij ook de aandacht voor een heldere instructietaal.

- Op school én in de les betekent dit dat er een werking wordt opgezet om de schoolse taalvaardigheid te verhogen, om de slaagkansen en de kwaliteit van het onderwijs te garanderen.

9.2 Evaluatie

Evaluatie is een wezenlijk en permanent onderdeel van de leeractiviteiten van leerlingen. Het is met andere woorden geen eindpunt van een onderwijsperiode of van het leerproces, maar maakt er integraal deel van uit. Het lijkt ons immers weinig consistent om tijdens de leerfase de focus te leggen op het leerproces, maar finaal alleen het leerproduct te evalueren.

Door evaluatie in te zetten als onderdeel binnen elke fase van het leerproces wordt het een middel waarmee zowel de leerling als de leraar feedback krijgt over het leer- en onderwijsproces. Door rekening te houden met de vaststellingen gemaakt tijdens de evaluatie kan de leerling zijn leren optimaliseren en kan de leraar uit evaluatiegegevens informatie halen om zijn didactisch handelen bij te sturen.

- In het groeiproces kunnen tevens argumenten besloten liggen ter ondersteuning van beslissingen bij het oriënteren en delibereren. Wordt hierbij steeds rekening gehouden met de mogelijkheden van de leerling, dan verdient ook de groei van de leerling de nodige aandacht.

Evaluatie wordt zo een continu proces dat optimaal verloopt in stress- en sanctiearme omstandigheden.

Een goede evaluatie voldoet aan volgende criteria:

- gespreid zijn in de tijd
- doelmatig zijn
- een doelmatige evaluatie moet aan de volgende aspecten beantwoorden: validiteit (staat de evaluatie in relatie met de leerplandoelen?), betrouwbaarheid en efficiëntie;
- billijk zijn.

Men kan spreken van een billijke evaluatie indien er sprake is van objectiviteit, doorzichtigheid en normering.

Rapportering

Een goede communicatie voorkomt misverstanden en discussies. Daarom is het van belang om bij aanvang van het schooljaar de rol van evaluatie in het leerproces en de wijze waarop dit gerapporteerd wordt, te duiden vanuit de visie die de school omtrent evaluatie hanteert.

Indien de rapportering zich echter beperkt tot het meedelen van cijfers, dan krijgt de leerling weinig adequate feedback op zijn leerproces. Daarom kunnen in een rapportering zowel de kwaliteiten als de werkpunten van de leerling weergegeven worden. Eventuele adviezen voor het verdere leerproces kunnen er aan bod komen om de begeleiding van de leerling te optimaliseren.

9.3 Gebruik van informatietechnologie

Het verdient aanbeveling om hedendaagse informatietechnologie (computer, tablet, smartphone...) in te zetten als middel om de leerplandoelen efficiënt te realiseren. De klemtoon ligt hierbij op het functioneel opzoeken en filteren van relevante informatie (o.a. via Internet).

Concreet gaat het in deze studierichting over informatie met betrekking tot:

Trends, stijladvies, instructiefilmpjes, gebruik van nieuwe materialen, details van stoffen en structuren, ...

Indien men gebruik wenst te maken van ondersteunende softwarepakketten, benadrukken we dat deze programma's ten dienste van de te realiseren leerplandoelstellingen moeten staan en niet op de beheersing van het softwarepakket op zich.

- Creatief tekenprogramma

Bovendien is het noodzakelijk om de leerlingen vertrouwd te maken met softwarepakketten die ook daadwerkelijk in de praktijk worden gebruikt.

10 Geïntegreerde proef

In het derde leerjaar van de derde graad van het beroepssecundair onderwijs, ingericht onder de vorm van een specialisatiejaar, is de organisatie van een geïntegreerde proef reglementair verplicht. Het algemeen kader is via de directie beschikbaar. De proef slaat voornamelijk op de vakken van het specifieke gedeelte. De integratie van andere vakken kan een meerwaarde vormen als die de gip ondersteunen.

De geïntegreerde proef wordt door zowel interne als uit externe deskundigen beoordeeld. Hun evaluatie zal deel uitmaken van het deliberatiedossier.

11 Stage

Om de doelstellingen van dit leerplan te realiseren, wordt gestreefd naar leersituaties die de reële arbeidssituatie zo dicht mogelijk benaderen. De leerlingen krijgen de kans om een vorm van stage te doorlopen. De leerling krijgt zo de mogelijkheid om de op school aangeleerde kennis, vaardigheden en attitudes op de stageplaats in te oefenen en/of uit te breiden.

De school is verantwoordelijk voor de organisatie van de stage. De keuze van de stageplaats houdt verband met de gemaakte keuzeoptie voor modellenmaken of retoucheren.

De stage moet altijd gebeuren conform de omzendbrief betreffende leerlingenstages in het voltijds secundair onderwijs die u kan raadplegen via www.ond.vlaanderen.be/edulex > omzendbrieven > secundair onderwijs > stages.

12 Interessante info

12.1 Website mode

<http://mode.katholiekonderwijs.vlaanderen/>

12.2 kader ondernemerscompetenties in het secundair onderwijs

(agentschap innoveren en ondernemen)

